

Divendres, 25 de febrer de 2005, Paraninf Universitat de Barcelona

Conferència Inaugural, Eix 1

L'educació en temps de globalització

Presenten i moderen:

Rosa Canyadell (responsable de la secretaria tècnica del Fòrum)

Joan Tugores (Rector UB)

Ponències:

Arcadi Oliveres (President de Justícia i Pau)

Marta Mata (Pedagoga)

Frei Betto (escriptor i exassessor del Govern de Lula)

Rosa Canyadell

Agraeix la presència als assistents i realitza una intervenció contextualitzant el Fòrum. Des de la crida fins al moment actual, s'han anat sumant adhesions fins arribar a 1300 persones i 250 entitats i organitzacions adherides. Destaca la importància de la celebració del Fòrum, recollint la idea que l'educació és cosa de tothom i que prefigura el futur de la societat. Finalment, explica els quatre eixos temàtics del Fòrum: "educació en temps de globalització", "quina educació per quina societat?", "l'educació pública com a eix vertebrador del sistema educatiu" i "educar més que ensenyar".

Arcadi Oliveres

La ponència es centra en allò que es pot fer des de l'educació per a contrarestar els efectes negatius de la globalització. Per fer-ho s'estructura la ponència en cinc apartats:

1. Preparar-nos, nosaltres i les generacions futures, per a una lectura crítica de la realitat. Per exemple, quan succeeix el desastre del Tsunami, Cofi Annan demana 1000 milions de dòlars, mentre la mateixa ONU reconeixia que les ajudes promeses per el terratrèmol de l'Iran que van arribar representaven un insignificant percentatge de les promeses. Un altre cas és l'anunci del G-7 de condonar el deute extern, quan en realitat el que condonaven era el deute existent amb organismes internacionals que representa el 8% del total.

2. Educar per a la solidaritat. Només cal fer una lectura de les notícies del passat desembre (2004) per entendre que aquesta és una necessitat. La successió de notícies anava així: 1.700 milions de persones viuen amb menys de 2 dòlars diaris; la FAO dóna la xifra de 35.000 nens i nenes morts de gana cada dia; UNICEF avisa que s'agreuja el problema dels menors sense sostre; succeeix el Tsunami; s'envien tropes espanyoles a l'Afganistan. Cal doncs, prendre consciència respecte la responsabilitat que té el primer món en tot això.
3. Educar per a la pau. Totes les guerres es preparen. Cal ensenyar a no permetre que es preparin les guerres. Cal vigilar els continguts violents en els mitjans de comunicació. En aquest sentit ja hi ha més de 200 escoles declarades objectores.
4. Hem de preparar-nos per a una societat multicultural i multiètnica. Cal aprendre a obrir les portes.
5. Educar per a la sostenibilitat i el consum responsable. Cal tenir mecanismes contraposats al poder de la publicitat.

En conclusió, cal educar per a la responsabilitat i la coherència.

Marta Mata

Hi ha hagut canvis importants d'un temps ençà. Ara quan parlem de l'educació cal considerar-la des de la seva dimensió global, des de la diversitat. Aquest tractament global es fa des de la diversitat i això vol dir que s'ha de donar més espais de participació.

Encara mantenim la idea que "gran és millor que petit" i en canvi, en educació "petit és millor que gran". Aquest és un dels criteris que ha d'orientar l'educació en contraposició a la idea contrària, que és la del mercat.

Un altre criteri que cal superar és que el llibre de text escolar és la base. Cal tenir present que al darrera hi ha una indústria editorial per a la que quant més es produeix més rentable és. Per això, tenim llibres de text que són un producte superficialment adequat per a tothom, però no per a cadascú individualment.

La Convenció de Caps d'estat pels Drets dels Infants, va ser la convenció més important a nivell mundial celebrada fins al moment. Ara el que cal es preguntar-nos com es fa per oferir a més del dret a l'educació la resta de drets. És a dir, com des de la pedagogia que es fa es reflecteixen tots els drets dels infants. Perquè cal pensar que el professorat de l'escola infantil és més important que els catedràtics d'universitat. Són els i les que fan pedagogia amb un treball diari amb l'alumnat.

Pel que fa a la secundària, hi ha la sensació que els alumnes han canviat respecte abans. El que és cert és que ara reben més influència de tot allò que flota al seu voltant (mitjans de comunicació) i no troben a l'escola l'espai on poder expressar la seva opinió sobre el que passa. Cal fer passos per facilitar-los la lectura de la realitat. Per exemple, les biblioteques de centre haurien de convertir-se en mediateca. No se'ls pot abandonar a una societat de mercat.

Finalment, caldrà que el Fòrum conclogui: en què ens felicitem, què critiquem, què proposem i en què ens comprometem.

Frei Betto

Parla des de l'experiència d'educació popular del mètode de Paolo Freire. Proposa la reflexió: què és la globalització? De quina educació parlem?

Globalització és una paraula políticament equivocada ja que en realitat s'està donant un procés d'imposició d'un model de societat. És el totalitarisme el que imposa una cultura per sobre de l'altra.

La globalització està actuant com a aparell de deseducació. Entenem l'educació com un conjunt d'hàbits, valors i aptituds que entren per sensacions i emocions en el cos i en la ment. La televisió s'ha mostrat com un mitjà idoni per transmetre, però el que fa és més entreteniment que cultura. Vivim en un moment de monocultura, on el procés de deseducació, provocat pel mercat, ens porta a la mercantilització de tots els àmbits de la vida humana. Europa viu un procés de deseuropeïtzació.

El que cal, quan parlem d'educació, és parlar de diversitat, de que hi ha cultures diferents i socialment complementàries. L'educació és un procés social que permet la integració entre nosaltres i no fer de les diferències divergències. En realitat l'educació és una arma política per a fer homes i dones felices. Aquest ha de ser l'objectiu.

Hi ha hagut una ruptura en la historicitat de la vida, s'ha perdut la concepció de temps històric que permet fer projectes al llarg de la vida. Ara, la circularitat introduïda pel cinema i la televisió ha trencat la seqüència temporal. Tot és aquí i ara. Cal percebre el conjunt, la percepció històrica del temps.

Cal conviure amb la pluralitat ètnica i cultural. El problema principal del món actual segueix sent la desigualtat social, la falta de justícia, els que moren de gana, els miserables... la distinció de classe.

Hi ha una sèrie de qüestions i reflexions que el món de l'educació ha d'afrontar: Què vol dir educar per la solidaritat en un món governat per la competitivitat? Què significa educar per la creativitat en un món marcat pel banc? Com portar la democràcia a l'aula? En el procés educatiu sempre hi ha interacció, una educació i reeducació constant dels educadors. Què significa educar políticament? Cal fer entendre que tots els detalls de la nostra vida passen per la política. Un dels problemes és que la democràcia és virtual; representativa i no participativa. En l'educació de gènere s'ha de respectar la diversitat de perfils sexuals i afectius: s'ha d'educar per l'amor. No hi ha res que fem a la naturalesa que la naturalesa no en doni resposta. Cal educar per la preservació del medi ambient. La interacció entre ment, cos i esperit es contraposa a la concepció cartesiana de l'educació. Cal educar en totes les dimensions de la persona: raó, emoció, sentiment... algunes atrofiades pel capitalisme. L'educació ens ha d'ajudar a cultivar l'esperit.

En l'escola pública no es pot superar la conquesta de la modernitat que és la laïcitat. L'escola pública ha de ser laica, no es pot utilitzar per predicar una determinada experiència religiosa. A la universitat s'ha d'arribar coneixent les tradicions religioses del poble. Una escola catòlica ha de ser un centre evangelitzador mantingut per la comunitat catòlica i no pel diner públic.

Com a conclusió, cal que siguem conscients que vivim en un canvi d'època i no en una època de canvis. La modernitat ha acabat, alguna cosa comença i aquí cal pensar en l'educació en un món de diversitat.

Joan Tugores

Durant les ponències s'han suggerit algunes reflexions en les que es vol aprofundir. L'avenç exponencial de béns i serveis que s'ha donat a nivell mundial els últims anys no s'ha reflectit en un augment de la felicitat.

L'educació ha de ser pluridimensional, reflectir i mostrar la diversitat i pluriculturalitat de la societat. I, s'ha de mostrar crítica davant de dogmatisme.

Actualment estan augmentant les desigualtats. En molts casos petites diferències són amplificades pel sistema educatiu. L'educació pública i gratuïta només serà de qualitat si és per a tothom.

Hi ha una lluita entre dues concepcions del món: la liberal i la socialdemòcrata. És un debat vigent a nivell mundial i no només dins els països. Un debat que ens mostra dues globalitzacions: la de l'ordre i el control davant la globalització de l'estat del Benestar. Un debat en el que la forma de concebre l'educació és molt important.